

Jak nastavit spolupráci školy s rodiči a veřejností

Spolupráce školy s rodiči je důležitá v mnoha aspektech předškolního vzdělávání. Jistě s rodinou spolupracujete, ale víte, jak lze kooperaci vylepšit? Zjistěte, jaké komunikační prostředky můžete zařadit a jak je co nejlépe využít pro individuální vzdělávání.

MGR. LUDMILA ŠPRACHTOVÁ

Pro pedagogy, zaměstnance školy, rodiče, veřejnost, zřizovatele a ostatní zájemce, kteří spolupracují v rámci MŠ, bude v procesu vzdělávání dítěte ve školce společným zájmem cíl, kterým je **výchova,**

vzdělávání, celková prosperita dítěte (jeho radostně prožívané dětství) a zároveň naše uspokojení a radost z dobře vykonané práce. V tomto příspěvku se zaměříme především na **spolupráci iniciovanou spíše ze strany MŠ**, která by ji

měla realizovat profesionálně na základě požadavků vyplývajících z dokumentů vztahujících se k předškolnímu vzdělávání, na základě profesní přípravy, osobnostních předpokladů pedagogů a ostatních zaměstnanců mateřských škol.

Redakce CHOICE
na svých internetových
stránkách vysvětluje spolupráci
následovně: „Spoluprací se
nazývá soubor akcí a úsilí, které
společně s jedním nebo více
dalšími jednotlivci realizujeme
s vizí dosáhnout společného
cíle...“

Postavení mateřské školy ve vztahu k rodině

Mateřská škola je instituce, která zajišťuje péči o jí svěřené děti, pečuje o uspokojování jejich základních potřeb. Vytváří podmínky pro jejich osobnostní rozvoj. Nabízeným obsahem vzdělávání rozvíjí na profesionální úrovni **klíčové kompetence** v maximální dosažitelné míře u každého jedince.

V zákonných dokumentech je zakotvena spoluúčast rodiny na vzdělávání v mateřské škole. Školský zákon používá termíny „podporovat, podílet“, to znamená, že na mateřské škole neleží celá odpovědnost za výchovu dítěte. Z RVP PV jednoznačně vyplývá, že právě spoluúčast rodičů na vzdělávání a spolupráce s rodinou má co nejvíce **napomoci zdravému vývoji dítěte. Rodičovskou odpovědnost** pak vymezuje občanský zákoník.

Spolupráce školy s rodinou

Mateřská škola rodinnou výchovu doplňuje. Podporuje a spolupodílí se na zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji dítěte a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Jak vyplývá ze zákonných norem pro předškolní vzdělávání, měla by mateřská škola **kompensovat výchovné nedostatky prostředí**, ze kterého dítě přichází. Při výchovném působení na dítě vycházet z požadavků rodiny a klást na ně přiměřené požadavky. Přístupovat individuálně ke

každému dítěti. Proto potřebuje znát jeho rodinné zázemí, základní rodinnou anamnézu, požadavky a potřeby dítěte a jeho zákonných zástupců. Přitom se musí chovat naprosto profesionálně a dodržovat požadavky zákona o GDPR.

K působení na rodiče využívá mateřská škola **mnoho prostředků**. Lze je rozdělit do tří základních skupin a ty rozčlenit na dvě podskupiny podle toho, zda je mateřská škola využívá pro působení na rodiče, a na ty, které

jsou přínosem pro mateřskou školu, prostřednictvím kterých se dozvídá potřebné informace.

Informativní prostředky

Tyto vyhledávají ti, kteří se chtějí a potřebují dozvědět **důležité informace** o mateřské škole, jejíž žákem je jejich dítě. Mohou to být potenciální rodiče, kteří budou chtít přihlásit dítě do této mateřské školy. Mohou rodiče dost ovlivnit.

Vymezení poměru a vztahu mezi výchovou v rodině a vzděláváním v MŠ

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů v § 33 vymezuje cíle předškolního vzdělávání:

„Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.“

Vyhláška č. 43/2006 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů v § 1 odst. 1 již hovoří o spolupráci mezi rodinou a mateřskou školou takto: „Mateřská škola spolupracuje se zákonnými zástupci dětí a dalšími fyzickými osobami s cílem vyvíjet aktivity a organizovat činnosti ve prospěch rozvoje dětí a prohloubení vzdělávacího a výchovného působení mateřské školy, rodiny a společnosti.“ (2018, str. 1)

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání hovoří o spolupráci mezi zákonnými zástupci a mateřskou školou konkrétněji. Staví přednost rodinné výchovy před institucionální. „Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je **doplňovat a podporovat rodinnou výchovu** a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených **podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení**. Předškolní vzdělávání smysluplně **obohacuje denní program dítěte** v průběhu jeho předškolních let a poskytuje dítěti **odbornou péči**. Usiluje o to, aby první vzdělávací krůčky dítěte byly stavěny na promyšleném, odborně podepřeném a lidsky i společensky hodnotném základě a aby čas prožitý v mateřské škole byl pro dítě radostí, příjemnou zkušeností a zdrojem dobrých a spolehlivých základů do života i vzdělávání.“ (2018, str. 6)

Poznámka 7: „Pro život dítěte má předškolní vzdělávání dalekosáhlý význam, neboť poznatky lékařů, psychologů a učitelů dokazují, že většina toho, co dítě prožije v prvních letech života a co z podnětů okolního prostředí přijme, má trvalou hodnotu. Rané zkušenosti, které dítě získává svým životem v rodinném a mimorodinném prostředí, se v jeho životě – třeba i daleko později – zhodnotí a najdou své uplatnění.“ (2018, str. 6)

Sedmá kapitola RVP PV o spoluúčasti rodičů uvádí:

- Ve vztazích mezi zaměstnanci školy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.
- Učitelé sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.
- Rodiče mají možnost se podílet na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, podle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v mateřské škole děje. Projevili zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.
- Učitelé pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči na společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.
- Zaměstnanci školy chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejích svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, vyvarují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.
- Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě: nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí. (2018, str. 34)

Webové stránky mateřské školy

Dnes je používají téměř všechny MŠ. Veřejnost se z nich dozví **základní informace o mateřské škole**. Rodiče, kteří zvažují zapsat své dítě do MŠ, často vybírají školu podle informací získaných z webových stránek. Sledují, zda škola odpovídá jejich představám, požadavkům na výchovu a vzdělávání jejich potomka.

Mateřská škola zveřejňuje na svých webových stránkách podstatné informace, které považuje za stěžejní pro oslovení veřejnosti, rodičů potenciálních i těch stávajících. Informace by měly být **přehledné, logické, vypovídající, pravdivé**. Zpracování poutavé. Také rozlišuje mezi informacemi, které jsou stálejší, dlouhodobější a které chce aktuálně měnit.

Tři základní skupiny prostředků spolupráce s rodinou

Informativní prostředky jsou ty, jimiž mateřská škola informuje rodiče o své škole, její filozofii, školním vzdělávacím programu (obsahu vzdělávání, podmínkách vzdělávání), výsledcích vzdělávání, akcích jednotlivých tříd, slavnostech a mimořádných událostech školy, jídelníčku atp.

Zážitkové prostředky jsou ty, které ovlivňují účastníky akce (rodiče, děti i pedagogy) společným prožitkem. Ovlivňují všechny zúčastněné strany, tedy jsou pro rodiče, děti i mateřskou školu.

Třetí skupinou jsou **prostředky hodnotící**, mezi které řadíme např. dotazníky, rozhovory s rodiči i dětmi, ale třeba také portfolia, o kterých se dočtete v článku na str. 46.

Informační letáky

Jde o barevné, vtipné a poutavé letáky s těmi nejzákladnějšími informacemi o mateřské škole, jakými jsou: kontakty na mateřskou školu, její zaměření, dny otevřených dveří, úřední hodiny ředitelky školy. Jsou důležité pro **oslovení budoucích rodičů** při výběru mateřské školy, pro širší veřejnost.

Školní časopis

Bylo by dobré, kdyby mateřské školy přijaly zkušenost těch, které již zjistily, jak je přínosné věnovat čas a energii na vytváření a vydávání vlastního časopisu. Z časopisu se čtenáři dozvědí o konkrétních činnostech každé třídy, může v něm být text, který poukazuje na odborný problém, vzdělává rodiče, dozvědí se, co je nového v mateřské škole, co se chystá. Může v něm být zpráva o hospodaření spolku, který si založili rodiče, výroky dětí a spousta fotografií. Dá se vhodně využít pro **osvětu mezi rodiči**.

Mohou do něho přispívat také rodiče a dětem zůstává památka na mateřskou školu.

Nástěnky

Bývají v každé šatně či na chodbě mateřské školy. Obvykle jsou na nich vystaveny práce dětí a informace pro rodiče, jakými jsou **třídní vzdělávací plány**, jídelní lístek, platby školného a stravného, průběh dne, informace o nejbližších chystaných akcích, řád mateřské školy atp. Záleží na tom, kde je nástěnka umístěna a komu jsou informace na ní určeny.

Schůzky s rodiči

Jsou vzájemným setkáváním rodičů s ředitelkou, učitelkami, s ostatními rodiči. Je při nich důležitá možnost diskutovat, ptát se, řešit problémy, u kterých je dobré znát názor ostatních. Obsah schůzek je třeba **předem dostatečně připravit**. Jejich obsah napsat a na začátku schůzky je rodičům v tištěné formě předat. Zároveň dát zápis ze schůzky na webové stránky.

Úřední hodiny ředitelky školy pro veřejnost

Jsou vymezeným časem, kdy za ředitelkou školy **může kdokoliv přijít** na-

příklad s požadavkem na získání informace, na konzultaci, řešení problému, se stížností, pochvalou, upozorněním. Ředitelka získaných informací využívá

doporučeny aktivity, které mohou s dítětem provádět, aby **zmírnily nedostatek** určitých dovedností. Bývají při nich využívána portfolia dětí.

” Pro individuální přístup ke každému dítěti je nutné znát rodinné zázemí, rodinnou anamnézu, požadavky a potřeby dítěte.

k řešení problémů, plánování a zvyšování kvality vzdělávání.

Při řešení požadavků rodičů má vždy na paměti potřeby a zájmy dětí.

Zážitkové prostředky

Ty mají pro navázání a rozvíjení vztahu vzájemné důvěry, respektu a pochopení veliký význam. Posilují i vzájemný vztah mezi rodiči dětí ve třídě. Ti pak často **navazují přátelství** a setkávají se i mimo mateřskou školu.

Adaptace dítěte na mateřskou školu

Děti vstupují na začátku své docházky do mateřské školy s rodičem nebo s někým, ke komu mají **citovou vazbu**. To pomáhá dítěti zvládnout požadavky nové situace.

Tento způsob adaptace přispívá k vytvoření vztahu důvěry mezi rodiči a učiteli. V rodičích vytváří pocit jistoty a bezpečí. Také pomáhá upravit nový životní styl rodiny při nástupu dítěte do MŠ a rodiče do zaměstnání.

Společné oslavy a činnosti

Při těchto aktivitách nejde o to, předvést divákům, co se děti naučily, ukázat nacvičenou divadelní scénku či pásmo písniček a básní, ale **vymyslet společné aktivity**, které dělají děti společně s rodiči, aby měli společné zážitky z činností.

Hodnoticí zážitky

Rozhovory o dětech (tzv. hovorové hodiny)

Rodiče při nich získávají informace o tom, co dítě zvládá. Rodičům bývají

Dotazníky

Dáváme je rodičům většinou **na konci školního roku**. Zjišťujeme odpovědi na otázky, které nás zajímají ve vztahu k podmínkám a kvalitě vzdělávání v naší MŠ. Slouží jako evaluační nástroj.

Otevřená spolupráce s rodiči vytváří pozitivní klima v mateřské škole, které je nezbytné, aby se v ní děti, zaměstnanci a rodiče cítili spokojeně, bezpečně, chodili tam rádi a podíleli se na jejím životě. ■

Autorka je členkou výboru Asociace předškolní výchovy a bývalou ředitelkou MŠ.

Portfolia dětí

Jde o soubory prací jednotlivých dětí, které **zaznamenávají a dokreslují vývoj** a posun dítěte v průběhu jeho docházky do mateřské školy.

Členění základních skupin prostředků spolupráce

Informativní:

Pro rodiče a veřejnost:

- webové stránky mateřské školy;
- informační letáky;
- školní časopis;
- nástěny;
- schůzky s rodiči.

Pro mateřskou školu:

- vstupní dotazník (pohovor) o dítěti;
- úřední hodiny ředitelky školy pro veřejnost;
- e-mail.

Zážitkové:

- adaptace dítěte na mateřskou školu;
- společné činnosti (pouštění draků, vázání adventních věnců, zdobení vánočního stromčku ve třídě atp.);
- společné oslavy (vánoční trhy, vánoční koncert, oslavy Svátku matek, rozloučení s předškoláky atp.);
- společné výlety.

Hodnoticí:

Pro rodiče:

- rozhovory o dětech (tzv. hovorové hodiny);
- portfolia.

Pro mateřskou školu:

- dotazníky;
- rozhovory.